

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

19 päivänä lokakuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Sosiaalipolitiikka – Osa-aikatyö – Direktiivi 97/81/EY – UNICE:n, CEEP:n ja EAY:n tekemä osa-aikatyötä koskeva puitesopimus – 4 lausekkeen 1 kohta – Osa-aikatyöntekijöiden syrjintäkiellon periaate – Pro rata temporis -periaate – Lentäjät – Korvaus ylimääräisestä lentotyöajasta – Samat kynnysarvot kokoaikaisille ja osa-aikaisille lentäjille – Erilainen kohtelu

Asiassa C-660/20,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Bundesarbeitsgericht (liittovaltion ylin työtuomioistuin, Saksa) on esittänyt 11.11.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 4.12.2020, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

MK

vastaan

Lufthansa CityLine GmbH,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev sekä tuomarit T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin (esittelevä tuomari) ja I. Ziemele,

julkisasiamies: N. Emiliou,

kirjaaja: yksikönpäällikkö D. Dittert,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 21.9.2022 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- MK, edustajanaan M. Mensching, Rechtsanwalt,
- Lufthansa CityLine GmbH, edustajanaan C. Schalast, Rechtsanwalt,
- Saksan hallitus, asiamiehinaan J. Möller, S. Heimerl ja P.-L. Krüger,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Tanskan hallitus, asiamiehenään J. F. Kronborg,
- Puolan hallitus, asiamiehinään J. Lachowicz ja A. Siwek-Ślusarek,
- Norjan hallitus, asiamiehinään I. Thue ja T. Hostvedt Aarthun,
- Euroopan komissio, asiamiehinään T. S. Bohr ja D. Recchia,

kuultuaan julkisasiamiehen 1.12.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE), julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) ja Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) tekemästä osa-aikatyötä koskevasta puitesopimuksesta 15.12.1997 annetun neuvoston direktiivin 97/81/EY (EYVL 1998, L 14, s. 9) liitteenä olevan, 6.6.1997 tehdyn osa-aikatyötä koskevan puitesopimuksen (jäljempänä puitesopimus) 4 lausekkeen 1 ja 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat lentäjä MK ja hänen työnantajansa Lufthansa CityLine GmbH (jäljempänä CLH), joka on lyhyen ja pitkän matkan lentoja liikennöivä lentoliikenteen harjoittaja, ja jossa on kyse MK:n oikeudesta saada korvausta suorittamastaan ylimääräisestä lentotyöajasta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Puitesopimuksen 2 lausekkeen, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tätä sopimusta sovelletaan osa-aikatyöntekijöihin, joilla on laissa, työehtosopimuksessa tai kussakin jäsenvaltiossa voimassa olevissa käytännöissä määritelty työsopimus tai työsuhde.”

- 4 Puitesopimuksen 3 lausekkeessa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, määrätään seuraavaa:

”Tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

- 1) ’osa-aikatyöntekijällä’ palkattua työntekijää, jonka säännöllinen työaika viikkotyöaikana tai keskimääräisenä työaikana enintään vuoden pituisena ajanjaksona laskettuna on lyhyempi kuin vastaavan kokoaikaisen työntekijän säännöllinen työaika;

2) 'vastaavalla kokoaikaisella työntekijällä' samassa työpaikassa työskentelevää kokoaikaista palkattua työntekijää, jolla on samantyyppinen työsopimus tai työsuhde ja joka tekee samaa tai samankaltaista työtä, jolloin huomioon otetaan muut näkökohdat kuten kokemus, pätevyys ja ammattitaito. Milloin työpaikassa ei ole vastaavaa kokoaikaista työntekijää, vertailu tulee tehdä sovellettavaan työehtosopimukseen perustuen, tai milloin sellaista ei ole, kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytäntöjen mukaisesti."

5 Mainitun puitesopimuksen 4 lausekkeen, jonka otsikko on "Syrjimättömyyden periaate," 1–3 kohdassa määrätään seuraavaa:

"1. Osa-aikatyöntekijöihin ei pelkästään osa-aikaisuuden perusteella saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin kokoaikaisiin työntekijöihin, ellei erilainen kohtelu ole perusteltua asiallisista syistä.

2. Silloin kun se on tarkoituksenmukaista, sovelletaan pro rata temporis -periaatetta.

3. Jäsenvaltiot ja/tai työmarkkinaosapuolet antavat tämän lausekkeen täytäntöönpanoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt ottaen huomioon eurooppalaisen lainsäädännön sekä kansallisen lainsäädännön, työehtosopimukset ja käytännöt."

Saksan oikeus

Osa-aikatyöstä ja määräaikaisista työsopimuksista annettu laki

6 Direktiivi 97/81 saatettiin osaksi Saksan oikeutta osa-aikatyöstä ja määräaikaisista työsopimuksista 21.12.2000 annetulla lailla (Gesetz über Teilzeitarbeit und befristete Arbeitsverträge (Teilzeit- und Befristungsgesetz; BGBI. 2000 I, s. 1966).

7 Osa-aikatyöstä ja määräaikaisista työsopimuksista annetun lain, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä TzBfG), 2 §:n 1 momentin kolmannen virkkeen mukaan "vastaavalla kokoaikaisella työntekijällä" tarkoitetaan kyseisessä säännöksessä "asianomaisessa työpaikassa työskentelevää kokoaikaista työntekijää, jolla on samantyyppinen työsuhde ja joka tekee samaa tai samankaltaista työtä" kuin kyseisen työpaikan osa-aikatyöntekijä.

8 TzBfG:n 4 §:n 1 momentin sanamuoto on seuraava:

"Osa-aikaista työntekijää ei saa työn osa-aikaisuuden perusteella kohdella epäedullisemmin kuin vastaavaa kokoaikaista työntekijää, ellei erilainen kohtelu ole perusteltua asiallisista syistä. Osa-aikaisen työntekijän on saatava palkka tai muu jakokelpoinen rahanarvoinen vastike, joka vastaa vähintään hänen työaikansa osuutta vastaavan kokoaikaisen työntekijän työajasta."

9 TzBfG:n 22 §:n 1 momentissa säädetään, että kyseisen lain muun muassa edellä mainituista säännöksistä ei saa poiketa työntekijän vahingoksi.

Sovellettavat työehtosopimukset

- 10 Kyseiseen työsuhteeseen sovellettavat työehtosopimukset (jäljempänä sovellettavat työehtosopimukset) ovat seuraavat:

– *Yleinen työehtosopimus nro 4*

- 11 CLH:n ohjaamohenkilöstöön kuuluvia työntekijöitä koskevan yleisen työehtosopimuksen nro 4 6–8 §:ssä määrätään seuraavaa:

”6 § Työaika

(1) Työajalla tarkoitetaan aikaa, jolloin työntekijät työskentelevät CLH:n määräysten mukaisesti. Työajaksi lasketaan

- a) lentotyöaika (8 §)
- b) toimisto- tai hallinnolliset tehtävät
- c) uusien kollegoiden perehdyttäminen, koulutus ja uudelleen koulutus
- d) lennolla tapahtuvan myynnin laskutus
- e) ilmailulääketieteeseen liittyvät lääkärintarkastukset ja rokotukset
- f) päivystysaika (= standby), mikäli se ei kuulu lentotyöaikaan
- g) matkustajien (esimerkiksi lasten tai sairaiden) saattaminen
- h) työmatkat, mikäli ne eivät kuulu lentotyöaikaan
- i) toimenpiteet ilmoittautumisajasta lukien ja maassa vietetty aika välilaskujen aikana
- j) yritysorganisaatiosta [15.1.1972] annetun lain [(Betriebsverfassungsgesetz; BGBl. 1972 I, s. 13)] 37 §:ssä tarkoitettut välttämättömät toiminnot (siltä osin kuin tätä pykälää sovelletaan CLH:n ohjaamohenkilöstöön) vaaditussa laajuudessa.

– –

(2)

- a) Työntekijältä vaadittava päivittäinen työaika (tauot pois lukien) ei saa ylittää 14:ää tuntia lyhyen matkan lennoilla, ellei asianomainen työntekijä suostu siihen. Päivystysajasta lasketaan tässä mukaan puolet, ellei päivystämisen tule tapahtua lentoasemalla; lennon päättymisen jälkeistä matka-aikaa viralliseen kotipaikkaan ei lasketa mukaan.
- b) Jos työntekijä työskentelee yli kahden peräkkäisen päivän ajan maapalvelussa, perustyöaika lasketaan 38,5 viikoittaisen työtunnin perusteella. Mahdollinen lisätyö kompensoidaan lisävapaalla seuraavan kuukauden loppuun mennessä.

(3) Työntekijät työskentelevät työvuorolistojen perusteella. Ne koskevat yleensä neljän viikon jaksoja, ja ne on julkaistava riittävän ajoissa. – –

(4) Työvuorolistan laatimisessa ja työntekijöiden työnjaossa on noudatettava sovellettavien työehtosopimusten määräyksiä ja varmistettava yrityksen tasolla kohtuullisten mahdollisuuksien rajoissa kaikille työntekijöille heidän asemapaikassaan yhdenmukainen työmäärä sekä työntekijöiden kesken heidän työntekijäryhmänsä (lentohenkilöstö ja maahenkilöstö) osalta että CLH:n ohjelma ja yksittäisen työntekijän henkilökohtainen tilanne 12 kuukauden ajalta huomioon ottaen.

– –

7 § Lentoaika

(1) Tässä yleisessä työehtosopimuksessa tarkoitettua lentoaikaa on koko ajanjakso, joka alkaa hetkestä, jona lentokone alkaa rullata omalla tai ulkopuolisella käyttövoimalla lentoonlähtöä varten, ja päättyy hetkeen, jona lentokone pysähtyy lennon päättyessä (kokonaislentoaika).

(2) Kunkin työntekijän yhteenlaskettu lentoaika (= kokonaislentoaika) saa olla enintään 1 000 tuntia kalenterivuodessa.

8 § Lentotyöaika

(1) Palkalliseen lentotyöaikaan sisältyvät:

a) valmistelutehtäviin käytetty aika lentotyön vaaditusta alkamisesta alkaen kokonaislentoajan alkamiseen saakka, sellaisena kuin se on määritelty toimintakäsikirjassa tai väliaikaisesti yksittäismääräyksellä

b) kokonaislentoaika

c) lennon jälkeisiin tehtäviin käytetty aika kokonaislentoajan päättymiseen jälkeen, sellaisena kuin se on määritelty toimintakäsikirjassa tai väliaikaisesti yksittäismääräyksellä; tämä aika on vähintään 15 minuuttia ja pitkän matkan lennoilla vähintään 30 minuuttia

d) määräyksen perusteella lentosimulaattorissa vietetty aika, mukaan lukien a ja c alakohdassa tarkoitettut ajat, ja

e) kaikki muut ajat a alakohdassa tarkoitettujen valmistelutehtävien ja c alakohdassa tarkoitettujen lennon jälkeisten tehtävien välillä

f) siirtoajasta osana operointiketjua otetaan huomioon 50 prosenttia. Huomioon ei oteta ajanjaksoja siirron päättymisen ja työn alkamisen välillä taikka työn päättymisen ja siirron alkamisen välillä. Yksittäinen vapaapäivä ei tältä osin merkitse operointiketjun katkeamista.

(2) – –

(3) a) Työntekijöiden keskeytyksetön lentotyöaika kahden lepoajan välillä on kymmenen tuntia. Seitsemän peräkkäisen päivän aikana ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua lentotyöaikaa voidaan pidentää neljä kertaa enintään kahdella tunnilla tai kaksi kertaa enintään neljällä tunnilla. Pidennyksen yhteismäärä ei missään tapauksessa saa ylittää kahdeksaa tuntia seitsemän peräkkäisen päivän aikana.

b) Seitsemän päivän pituinen ajanjakso alkaa ensimmäisenä päivänä kello 00.00 koordinoitua yleisaikaa (UTC) ja päättyy viimeisenä päivänä kello 24.00 (UTC).

(4) – –

(5) Lentotyöaika saa olla enintään 210 tuntia 30 peräkkäisen päivän aikana ja enintään 1 800 tuntia kalenterivuoden aikana.”

– *Palkkoja koskeva työehtosopimus nro 6*

12 CLH:n ohjaamohenkilöstöön kuuluvien työntekijöiden palkkoja koskevan työehtosopimuksen nro 6 4 §:ssä määrätään seuraavaa:

”Lisälentotunneista maksettava korvaus

(1) Lisälentotunneista maksetaan 106. kuukausittaisesta lentotunnista alkaen ([ohjaamohenkilöstön työntekijöiden yleisen työehtosopimuksen nro 1 (jäljempänä ohjaamohenkilöstön yleinen työehtosopimus nro 1) 8 §:n 1 momentin mukaisesti]) korvausta, jonka määrä on 1/100 yksilöllisestä kokonaiskuukausipalkasta (3 §:n mukaisesti) kultakin lentotunnilta.

(2) Lisälentotunneista maksetaan 121. kuukausittaisesta lentotunnista alkaen (ohjaamohenkilöstön yleisen työehtosopimuksen nro 1 8 §:n 1 momentin mukaisesti) korvausta, jonka määrä on 1/85 yksilöllisestä kokonaiskuukausipalkasta (3 §:n mukaisesti) kultakin lentotunnilta.

(3) Lisälentotunneista maksetaan 136. kuukausittaisesta lentotunnista alkaen (ohjaamohenkilöstön yleisen työehtosopimuksen nro 1 8 §:n 1 momentin mukaisesti) korvausta, jonka määrä on 1/73 yksilöllisestä kokonaiskuukausipalkasta (3 §:n mukaisesti) kultakin lentotunnilta.

(4) – –

(5) Laskettaessa 1–3 momentissa tarkoitettua oikeutta lisälentotuntikorvaukseen työntekijän eduksi otetaan huomioon kunkin kuukauden kokonaisilta kalenteripäiviltä, jolloin työntekijä ei ole työskennellyt loman tai CLH:n määräämän koulutuksen vuoksi, 3,5 lisälentotuntia, enintään kuitenkin 98 lentotuntia kuukaudessa.”

– ”Jump”-ohjausasiakirja

- 13 Työmarkkinaosapuolten 29.11.2014 tekemän toisen työehtosopimuksen, joka on nimeltään ”Jump”-ohjausasiakirja (Eckpunktepapier ”Jump”), III kohdan 6 alakohdassa määrätään seuraavaa:

”Lisälentotunneista maksettava korvaus

Jump-hankkeen yhteydessä Airbus A 340 -lentokoneilla suoritettavilla mannertenvälisillä lennoilla lisälentotunneista maksettavan korvauksen kynnyksarvot vahvistetaan seuraavasti:

Ensimmäinen taso: 93 tuntia

Toinen taso: 106 tuntia

Kolmas taso: 120 tuntia

Palkkoja koskevan työehtosopimuksen nro 6 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu huomioon otettava määrä on kultakin kokonaisuudesta kalenteripäivältä 3,1 lentotuntia, enintään kuitenkin 87 lentotuntia kuukaudessa.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 14 Pääasian valittaja on ollut vuodesta 2001 lähtien CLH:n palveluksessa lentäjänä ja perämiehenä. Vuodesta 2010 lähtien hän on työskennellyt osa-aikaisesti siten, että hänen työaikansa on ollut 90 prosenttia kokoaikaisen lentäjän työajasta; osa-aikatyön perustana on CLH:n ja sen työpaikkaneuvoston välinen yrityskohtainen sopimus. Pääasian valittajan peruspalkkaa, lisät mukaan lukien, on alennettu 10 prosentilla, ja hän saa vuosittain 37 ylimääräistä vapaapäivää. Lentotuntien määrää ei kuitenkaan vähennetä hänen työpäivinänsä.
- 15 Sovellettavien työehtosopimusten mukaan lentotyöaika on osa työaika, josta maksetaan peruspalkkaa. Työntekijä saa tämän peruspalkan lisäksi korvausta lisälentotunneista (jäljempänä lisäkorvaus), jos hän on kuukauden aikana suorittanut tietyn määrän lentotunteja ja ylittänyt lisäkorvauksen ”saamiseksi” vahvistetut kynnyksarvot. Työehtosopimuksissa määrätään tässä tarkoituksessa ”kolmesta toinen toistaan korkeammasta tuntipalkasta”, jotka ovat peruspalkan perusteella laskettua tuntipalkkaa korkeampia.
- 16 On erityisesti todettava, että näitä kolmea tuntipalkkaa sovelletaan korvauksen laskemiseen lyhyen matkan lennoilla, kun asianomainen työntekijä on työskennellyt kuukaudessa 106, 121 tai 136 lentotuntia (jäljempänä kynnyksarvot). Pitkän matkan lentoihin sovelletaan alennettuja kynnyksarvoja, jotka ovat 93, 106 ja 120 lentotuntia kuukaudessa.
- 17 Sovellettavissa työehtosopimuksissa ei kuitenkaan määrätä osa-aikatyöntekijöiden osalta näiden kynnyksarvojen alentamisesta heidän osa-aikaista työaikaansa vastaavasti, vaan kynnyksarvot ovat samat kokoaikaisille ja osa-aikaisille lentäjille.

- 18 Voidakseen määrittää pääasian valittajan lisäkorvauksen CLH laskee yksilöllisen kynnsarvon, jossa otetaan huomioon tämän osa-aikatyö. Lentotunneista, joita pääasian valittajalle kertyy yli hänen yksilöllisen kynnsarvonsa, hän saa peruspalkan perusteella määritetyn tuntipalkan. Pääasian valittaja saa lisäkorvausta vain silloin, kun hänen lentoaikansa ylittää kokoaikaisiin työntekijöihin sovellettavat kynnsarvot.
- 19 Pääasian valittaja katsoo, että hänellä on oikeus lisäkorvaukseen, koska hän ylittäisi kynnsarvot, jos niitä alennettaisiin hänen osa-aikaista työskentelyään vastaavasti, ja vaatii CLH:lta jo maksetun korvauksen ja alennettujen kynnsarvojen mukaan korotetun korvauksen välistä erotusta hänen suorittamastaan ylimääräisestä lentotyöajasta. Hän vaatii etenkin tämän palkan erotuksen maksamista joulukuun 2014 ja marraskuun 2018 väliseltä ajalta. Hän väittää tältä osin, että häntä kohdellaan epäedullisemmin kuin kokoaikaista työntekijää, ettei pro rata temporis -periaatetta oteta huomioon eikä tällaiselle erilaiselle kohtelulle ole mitään asiallista syytä. Työmarkkinaosapuolten tarkoituksena ei hänen mukaansa ollut myöskään lisäkorvauksella kompensoida erityistä työstä aiheutuvaa rasitusta vaan ainoastaan suojella työntekijöiden vapaa-aikaa.
- 20 CLH kiistää olevansa velvollinen suorittamaan pääasian valittajan vaatimaa maksua, koska sen mukaan osa-aikaisten ja kokoaikaisten työntekijöiden erilaiseen kohteluun on olemassa asiallinen syy. Lisäkorvauksella on tarkoitus kompensoida erityinen työstä aiheutuva rasitus, mistä syystä se on maksettava vain kynnsarvojen ylityessä.
- 21 Ensimmäisessä oikeusasteessa Arbeitsgericht München (Münchenin työoikeudellisten asioiden alioikeus, Saksa) hyväksyi pääasian valittajan vaatimuksen. Landesarbeitsgericht München (Münchenin työoikeudellisten asioiden ylioikeus, Saksa), joka käsitteli asiaa valituksen perusteella, hylkäsi kuitenkin tämän vaatimuksen. Pääasian valittaja pysytti vaatimuksensa Revision-valituksessaan, johon Landesarbeitsgericht München myönsi luvan.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma siitä, onko puitesopimuksen määräysten mukaista kieltäytyä alentamasta kynnsarvoja suhteessa pääasian valittajan työaikaan.
- 23 Kyseinen tuomioistuin täsmentää tältä osin, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä voidaan lähtökohtaisesti erottaa toisistaan kaksi erilaista lähestymistapaa. Yhtäältä ensimmäisen lähestymistavan mukaan 15.12.1994 annetussa tuomiossa Helmig ym. (C-399/92, C-409/92, C-425/92, C-34/93, C-50/93 ja C-78/93, EU:C:1994:415, 26 kohta ja sitä seuraavat kohdat) todettiin, että kyseessä on erilainen kohtelu aina, kun kokoaikaisille työntekijöille maksettu kokonaispalkka on suurempi kuin osa-aikaisille työntekijöille, kun työsuhteen perusteella työskenneltyjen tuntien määrä on sama. Mainitun tuomioistuimen mukaan pääasiassa kyseessä olevaan tilanteeseen sovellettuna tämä kokonaispalkkojen vertailu johtaisi toteamukseen, jonka mukaan osa-aikatyöntekijöitä ei kohdella ”epäedullisemmin”, koska osa-aikaiset ja kokoaikaiset lentäjät saavat saman korvauksen osa-aikatyöntekijän yksilöllisten kynnsarvojen ylittävältä lentotyöajalta.
- 24 Toisaalta toisen lähestymistavan mukaan 27.5.2004 annetussa tuomiossa Elsner-Lakeberg (C-285/02, EU:C:2004:320) edellytettiin mies- ja naispuolisten työntekijöiden samapalkkaisuuden periaatteen noudattamisen varmistamista koskevana menetelmänä, että kutakin palkan osatekijää tarkastellaan erikseen tämän periaatteen kannalta ja että ei tehdä pelkästään kokonaisarviointia. Yhteisöjen tuomioistuin totesi kyseisessä tuomiossa osa-aikatyöntekijöitä kohdellun ”epäedullisemmin”, koska lisäkorvaukseen oikeuttavaa lisätuntimäärää ei ollut alennettu osa-aikatyöntekijöiden osalta suhteessa heidän työaikaansa.

- 25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että jos pääasiassa valittaisiin jälkimmäinen lähestymistapa, tämä johtaisi erilaisen kohtelun toteamiseen sen johdosta, että osa-aikaiset lentäjät saavat lisäkorvausta vasta, kun he ovat ilman korotettua korvausta suorittaneet lentotunnit heidän osa-aikaista työskentelyään vastaavasti alennetun yksilöllisen kynnsarvonsa ensimmäisen tason ja kiinteiden kynnsarvojen väliltä.
- 26 Osa-aikatyöntekijä ei siis saa lisäkorvausta yksilöllisen kynnsarvonsa ensimmäisen tason ylittävästä ensimmäisestä tunnista alkaen vaan vasta, kun kokoaikaisiin työntekijöihin sovellettava kynnsarvo ylittyy. Tämä pätee analogisesti kynnsarvojen toiseen ja kolmanteen tasoon. Koska osa-aikaisten työntekijöiden osalta kynnsarvoa, josta alkaen oikeus syntyy, ei alenneta heidän yksilöllistä työaikaansa vastaavasti, heille aiheutuu epäedullisia seurauksia tehdyn työn ja siitä maksettavan vastikkeen välisen suhteen osalta, minkä johdosta heitä ja kokoaikaisia työntekijöitä kohdellaan eri tavalla.
- 27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää noudattaneensa tätä jälkimmäistä lähestymistapaa 19.12.2018 antamansa tuomion 10 AZR 231/18 julistamisesta lukien.
- 28 Muut tuomioistuimet ja osa kansallisesta oikeuskirjallisuudesta ovat kuitenkin suhtautuneet varauksellisesti jälkimmäiseen lähestymistapaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo näin ollen, ettei se voi enää katsoa, ettei tästä kysymyksestä ole perusteltua epäilystä.
- 29 Bundesarbeitsgericht (liittovaltion ylin työtuomioistuin, Saksa) on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kohdellaanko kansallisessa lain säännöksessä osa-aikatyöntekijöitä epäedullisemmin kuin vastaavia kokoaikaisia työntekijöitä puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitetussa merkityksessä, jos siinä sallitaan se, että osa-aikatyöntekijöille ja kokoaikaisille työntekijöille maksettava lisäkorvaus sidotaan yhtenäisesti saman työtuntimäärän ylittymiseen, ja mahdollistetaan siten se, että lisäkorvauksen maksamisen perustaksi otetaan kokonaispalkka eikä lisäkorvausta vastaavaa palkan osatekijää?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

Onko kansallinen lain säännös, jossa mahdollistetaan se, että lisäkorvausta koskevan oikeuden edellytykseksi asetetaan se, että osa-aikatyöntekijöiden ja kokoaikaisien työntekijöiden osalta ylittyy yhtenäisesti sama työtuntimäärä, yhteensopiva puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdan ja 4 lausekkeen 2 kohtaan sisältyvän pro rata temporis -periaatteen kanssa, jos lisäkorvauksella pyritään kompensoimaan erityinen työstä aiheutuva rasitus?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohtaa tulkittava siten, että kansallista säännöstöä, jossa asetetaan osa-aikatyöntekijöille ja vastaaville kokoaikaisille työntekijöille maksettavan lisäkorvauksen yhtenäiseksi edellytykseksi saman työtuntimäärän ylittyminen tietyssä toiminnassa, kuten lentäjän lentotyössä, on pidettävä kyseisessä määräyksessä tarkoitettuna osa-aikatyöntekijöiden ”epäedullisempänä” kohteluna.

- 31 Ensinnäkin on määritettävä, kuuluuko pääasian oikeusriita puitesopimuksen soveltamisalaan.
- 32 Tältä osin puitesopimuksen 2 lausekkeen 1 kohdan sanamuodosta, jonka mukaan kyseistä puitesopimusta sovelletaan ”osa-aikatyöntekijöihin, joilla on laissa, työehtosopimuksissa tai kussakin jäsenvaltiossa voimassa olevissa käytännöissä määritelty työsopimus tai työsuhde”, käy ilmi, että kyseisen sopimuksen soveltamisala on tarkoitettu laajaksi (tuomio 7.7.2022, *Zone de secours Hainaut-Centre*, C-377/21, EU:C:2022:530, 37 kohta).
- 33 Lisäksi puitesopimuksen 3 lausekkeen 1 alakohdan mukaan osa-aikatyöntekijällä tarkoitetaan ”palkattua työntekijää, jonka säännöllinen työaika viikkotyöaikana tai keskimääräisenä työaikana enintään vuoden pituisena ajanjaksona laskettuna on lyhyempi kuin vastaavan kokoaikaisen työntekijän säännöllinen työaika”.
- 34 Nyt käsiteltävässä asiassa pääasian valittajalla on CLH:n kanssa tehty työsopimus, johon sovelletaan tämän tuomion 10 kohdassa tarkoitettuja työehtosopimuksia. Vaikka pääasian valittajan viikoittainen työaika ei ole kiinteä hänen ammattinsa erityisluonteen vuoksi, on myös kiistatonta, että hän työskentelee tämän työsopimuksen perusteella vuodessa vähemmän tunteja kuin kokoaikainen lentäjä, koska hänen palkkaansa on alennettu 10 prosentilla ja hänelle myönnetään tästä syystä 37 ylimääräistä vuosilomapäivää vastaamaan hänen alennettua työaikaansa. Pääasian valittajaa on siis pidettävä puitesopimuksen 3 lausekkeen 1 alakohdassa tarkoitettuna osa-aikatyöntekijänä.
- 35 Näin ollen on katsottava, että pääasian oikeusriita kuuluu mainitun puitesopimuksen soveltamisalaan.
- 36 Toiseksi puitesopimuksen 4 lausekkeen tulkitsemiseksi on muistutettava, että puitesopimuksen tarkoituksena on yhtäältä edistää osa-aikatyötä ja toisaalta poistaa syrjintä osa-aikaisten työntekijöiden ja kokoaikaisten työntekijöiden välillä (tuomio 5.5.2022, *Universiteit Antwerpen ym.*, C-265/20, EU:C:2022:361, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 Kyseisen puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa määrätty syrjintäkielto on vain erityinen ilmaus yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta, joka kuuluu unionin oikeuden perusperiaatteisiin (tuomio 5.5.2022, *Universiteit Antwerpen ym.*, C-265/20, EU:C:2022:361, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 38 Kun otetaan huomioon nämä tavoitteet, puitesopimuksen 4 lausekkeen on katsottava ilmentävän unionin sosiaalioikeuden periaatetta, jota ei voida tulkita suppeasti (tuomio 7.7.2022, *Zone de secours Hainaut-Centre*, C-377/21, EU:C:2022:530, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 39 Osa-aikatyöntekijöiden ja kokoaikaisten työntekijöiden välisen syrjinnän poistamisen tavoitteen mukaisesti mainitussa lausekkeessa todetaan työehtojen osalta, että osa-aikatyöntekijöihin ei pelkästään osa-aikaisuuden perusteella saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin kokoaikaisiin työntekijöihin, ellei erilainen kohtelu ole perusteltua asiallisista syistä (tuomio 5.5.2022, *Universiteit Antwerpen ym.*, C-265/20, EU:C:2022:361, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 40 Unionin tuomioistuin on lisäksi katsonut, että kyseisellä määräyksellä pyritään soveltamaan syrjintäkiellon periaatetta osa-aikatyöntekijöihin sen estämiseksi, että työnantaja käyttää tämäntyyppisiä työsuhteita evätäkseen näiltä työntekijöiltä oikeuksia, jotka on myönnetty kokoaikaisille työntekijöille (ks. vastaavasti tuomio 22.1.2020, Baldonado Martín, C-177/18, EU:C:2020:26, 35 kohta oikeuskäytäntöviitteineen).
- 41 Sen osalta, kuuluuko lisäkorvaus käsiteltävässä asiassa puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettujen työehtojen käsitteen alaan, unionin tuomioistuin on todennut, että nämä työehdot sisältävät palkkaehdot (tuomio 7.4.2022, Ministero della Giustizia ym. (Italialaisten rauhantuomareiden asema), C-236/20, EU:C:2022:263, 36 kohta ja tuomio 7.7.2022, Zone de secours Hainaut-Centre, C-377/21, EU:C:2022:530, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 42 Lisäksi määrittäessään sekä palkan osatekijöitä että näiden tekijöiden tasoa toimivaltaisten kansallisten tahojen on sovellettava osa-aikatyöntekijöihin puitesopimuksen 4 lausekkeessa vahvistettua syrjimättömyyden periaatetta, kunhan pro rata temporis -periaate otetaan huomioon silloin, kun se on tarkoituksenmukaista (tuomio 7.7.2022, Zone de secours Hainaut-Centre, C-377/21, EU:C:2022:530, 53 kohta).
- 43 Näin ollen lisäkorvauksen on katsottava kuuluvan puitesopimuksen 4 lausekkeessa tarkoitettujen työehtojen käsitteen soveltamisalaan.
- 44 CLH:n kokoaikaisten lentäjien ja osa-aikaisten lentäjien, kuten pääasian valittajan, tilanteiden rinnastettavuudesta on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jotta voidaan arvioida, tekevätkö työntekijät puitesopimuksessa tarkoitettua samaa tai samankaltaista työtä, puitesopimuksen 3 lausekkeen 2 alakohdan ja 4 lausekkeen 1 kohdan mukaisesti on selvitettävä, voidaanko näiden työntekijöiden katsoa olevan toisiinsa rinnastettavissa tilanteissa, kun otetaan huomioon joukko tekijöitä, kuten työn luonne, koulutusta koskevat edellytykset ja työehdot (ks. analogisesti tuomio 15.12.2022, Presidenza del Consiglio dei Ministri ym. (Yliopistotutkijat), C-40/20 ja C-173/20, EU:C:2022:985, 101 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Jos osoitetaan, että osa-aikatyöntekijät hoitavat työssä ollessaan samoja tehtäviä kuin saman työnantajan palveluksessa olevat kokoaikaiset työntekijät tai he hoitavat samaa työtä kuin kokoaikaiset työntekijät, on lähtökohtaisesti katsottava, että näiden kahden työntekijäryhmän tilanteet ovat toisiinsa rinnastettavissa (ks. analogisesti tuomio 15.12.2022, Presidenza del Consiglio dei Ministri ym. (Yliopistotutkijat), C-40/20 ja C-173/20, EU:C:2022:985, 102 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 46 Ennakkoratkaisupyyntöstä nimittäin ilmenee, että CLH:n kokoaikaiset ja osa-aikaiset lentäjät tekevät samaa työtä ja etenkin samaa lentotyötä, joten pääasian valittajan tilanne osa-aikaisena lentäjänä on rinnastettavissa TzBfG:n 4 §:n 1 momentissa, luettuna yhdessä sen 2 §:n 1 momentin kolmannen virkkeen kanssa, tarkoitettulla tavalla kokoaikaisten lentäjien tilanteeseen, jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä olevasta viimeisestä selvityksestä muuta johdu.
- 47 Lopuksi kysymyksestä, kohdellaanko pääasian valittajan kaltaista osa-aikaista lentäjää eri tavalla kuin kokoaikaisia lentäjiä, on todettava, että asianomaisten työntekijöiden korvauksen osatekijöiden, sellaisina kuin ne on esitetty ennakkoratkaisupyyntössä, tarkastelusta ilmenee, että osa-aikainen lentäjä ei saa lisäkorvausta hänen yksilöllisen kynnysarvonsa ensimmäisen tason ylittävältä ensimmäiseltä tunnilta vaan vasta, kun kokoaikaisiin lentäjiin sovellettavan kynnysarvon ensimmäinen taso ylittyy. Tämä pätee analogisesti kynnysarvojen toiseen ja

kolmanteen tasoon. Osa-aikaisen lentäjän on tämän korvauksen saadakseen suoritettava sama lentotuntimäärä kuin kokoaikaisen lentäjän, ilman, että tätä kynnyksarvoa alennetaan hänen yksilöllistä työaikaansa vastaavasti. Osa-aikaiset lentäjät eivät tässä tilanteessa saavuta lisäkorvauksen saamiseksi vaadittuja kynnyksarvoja tai he saavuttavat ne selvästi pienemmällä todennäköisyydellä kuin kokoaikaiset lentäjät.

- 48 Vaikka näiden kahden lentäjäryhmän lentotuntikohtainen palkka on sama näihin kynnyksarvoihin asti, on kuitenkin todettava, että nämä samat kynnyksarvot merkitsevät osa-aikaisille lentäjille heidän kokonaistyöaikaansa nähden pidempää lentotuntityötä kuin kokoaikaisille lentäjille ja siten suurempaa rasitusta kuin kokoaikaisille lentäjille (ks. analogisesti tuomio 27.5.2004, Elsner-Lakeberg, C-285/02, EU:C:2004:320, 17 kohta). Tällaisella tilanteella on siis osa-aikaisille lentäjille epäedullisia vaikutuksia tehdyn työn ja siitä maksettavan vastikkeen välisen suhteen osalta.
- 49 Koska osa-aikatyöntekijät täyttävät siten paljon harvemmin lisäkorvauksen saamisen edellytykset, on katsottava, että pääasian valittajan kaltaista osa-aikaista lentäjää kohdellaan eri tavalla kuin vastaavia kokoaikaisia lentäjiä, mikä on kielletty puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa, ellei tällainen kohtelu ole perusteltua kyseisessä lausekkeessa tarkoitetusta ”asiallisesta syystä”.
- 50 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohtaa on tulkittava siten, että kansallista säännöstöä, jossa asetetaan osa-aikatyöntekijöille ja vastaaville kokoaikaisille työntekijöille maksettavan lisäkorvauksen yhtenäiseksi edellytykseksi saman työtuntimäärän ylittyminen tietyssä toiminnassa, kuten lentäjän lentotyössä, on pidettävä kyseisessä määräyksessä tarkoitettuna osa-aikatyöntekijöiden ”epäedullisempänä” kohteluna.

Toinen kysymys

- 51 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, onko puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan osa-aikatyöntekijöille ja vastaaville kokoaikaisille työntekijöille maksettavan lisäkorvauksen yhtenäiseksi edellytykseksi saman työtuntimäärän ylittyminen tietyssä toiminnassa, kuten lentäjän lentotyössä, jotta tähän toimintaan liittyvä erityinen työstä aiheutuva rasitus voidaan kompensoida.
- 52 Osa-aikatyöntekijöiden ja kokoaikaisten työntekijöiden välisen syrjinnän poistamisen tavoitteen mukaisesti puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa kielletään työehtojen osalta se, että osa-aikatyöntekijöihin sovelletaan pelkästään osa-aikaisuuden perusteella epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin kokoaikaisiin työntekijöihin, ellei erilainen kohtelu ole perusteltua asiallisista syistä.
- 53 Osa-aikatyöntekijöiden palkkauksen on vastattava kokoaikaisten työntekijöiden palkkausta, jollei puitesopimuksen 4 lausekkeen 2 kohdassa vahvistetun pro rata temporis -periaatteen soveltamisesta muuta johdu (tuomio 10.6.2010, Bruno ym., C-395/08 ja C-396/08, EU:C:2010:329, 64 kohta).

- 54 Nyt käsiteltävässä asiassa tämän tuomion 47–49 kohdassa esitetyistä seikoista seuraa, että sovellettavat työehtosopimukset, joissa asetetaan lisäkorvauksen maksamisen edellytykseksi osa-aikaisille ja kokoaikaisille lentäjille samat kynnyksarvot ja joissa tätä periaatetta ei sovelleta, merkitsevät kyseisen 4 lausekkeen 1 ja 2 kohdassa kiellettyä erilaista kohtelua, ellei tämä kohtelu ole perusteltua ”asiallisesta syystä”.
- 55 Unionin tuomioistuimella ei ole SEUT 267 artiklan yhteydessä toimivaltaa arvioida tosiseikkoja eikä soveltaa unionin oikeussääntöjä tiettyyn yksittäistapaukseen. Niinpä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on suoritettava pääasian ratkaisemisen edellyttämät oikeudelliset luonnehdinnat. Unionin tuomioistuimen tehtävänä on sitä vastoin esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset tarpeelliset seikat, joilla sitä voidaan tässä arvioinnissa ohjata (ks. vastaavasti tuomio 10.3.2022, Landkreis Gifhorn, C-519/20, EU:C:2022:178, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 56 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tässä tarkoituksessa kaikki merkitykselliset seikat huomioon ottaen ratkaistava, voidaanko pääasiassa kyseessä olevaa erilaista kohtelua pitää perusteltuna ”asiallisesta syystä”. Kyseisen tuomioistuimen on tässä arvioinnissa otettava huomioon seuraavaksi mainittavat seikat.
- 57 Tästä on todettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettu asiallisten syiden käsite on ymmärrettävä siten, ettei siinä sallita, että osa-aikaisten ja kokoaikaisten työntekijöiden välistä erilaista kohtelua perustellaan sillä seikalla, että erilaisesta kohtelusta säädetään lain tai työehtosopimuksen kaltaisissa yleisissä ja abstrakteissa kansallisissa oikeussäännöissä (tuomio 1.3.2012, O’Brien, C-393/10, EU:C:2012:110, 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 58 Mainittu käsite edellyttää päinvastoin, että todettua erilaista kohtelua voidaan perustella sillä, että on olemassa kyseessä olevalle työehdolle ominaisia täsmällisiä ja konkreettisia seikkoja siinä erityisessä asiayhteydessä, johon työehto kuuluu, ja näin on oltava objektiivisten ja läpinäkyvien arviointiperusteiden perusteella, jotta voidaan varmistaa, että kyseinen erilainen kohtelu vastaa todellista tarvetta, että sillä voidaan saavuttaa asetettu tavoite ja että se on tätä varten tarpeellinen. Nämä seikat voivat olla muun muassa seurausta niiden työtehtävien erityisluonteesta, joiden suorittamiseksi osa-aikaiset työsopimukset on tehty, sekä näille tehtäville luontaisista ominaispiirteistä tai mahdollisesti siitä, että jäsenvaltio pyrkii hyväksyttävään sosiaalipoliittiseen päämäärään. (ks. vastaavasti tuomio 1.3.2012, O’Brien, C-393/10, EU:C:2012:110, 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja määräys 15.10.2019, AEAT (Palvelusajan laskeminen jaksoittaista vertikaalista osa-aikatyötä tekeville työntekijöille), C-439/18 ja C-472/18, EU:C:2019:858, 47 kohta).
- 59 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee käsiteltävässä asiassa, että CLH ja Saksan hallitus vetoavat pääasiassa kyseessä olevan erilaisen kohtelun perustelemiseksi tavoitteeseen kompensoida lentäjien terveyteen kohdistuva erityinen lentotyöstä aiheutuva rasitus sekä tähän tavoitteeseen läheisesti liittyvään tavoitteeseen saada lentoyhtiöt luopumaan teettämästä lentäjillä liikaa töitä.
- 60 Ensinnäkin on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan sovellettavien työehtosopimusten määräyksissä ei mainita mitään asiallista syytä, jolla pääasiassa kyseessä oleva erilainen kohtelu voitaisiin perustella, ja että kyseinen tuomioistuin katsoo näiden

työehtosopimusten systematiikan perusteella, että työmarkkinaosapuolten tavoite voisi olla sama, johon CLH ja Saksan hallitus vetoavat, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä.

- 61 Toiseksi on todettava, että vaikka CLH ja Saksan hallitus ovat tuoneet esiin lentotoimintaan – joka on kuitenkin lentäjän ydintoimintaa – liittyvät rajoitukset, ne ovat istunnossa vahvistaneet, että sovellettavissa työehtosopimuksissa määrätyt lentotuntien kynnysarvot eivät perustuneet objektiivisesti määriteltyihin arvoihin tai tieteelliseen tietoon taikka yleiseen kokemukseen esimerkiksi kuukausittaisen lentotuntikertymän vaikutuksista. Ei siis vaikuta olevan olemassa objektiivisia ja läpinäkyviä arviointiperusteita sen varmistamiseksi, että pääasiassa kyseessä oleva erilainen kohtelu ja yhtenäisten kynnysarvojen soveltaminen osa-aikaisiin ja vastaaviin kokoaikaisiin lentäjiin vastaisivat todellista tarvetta tämän tuomion 58 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti, mikä on kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen selvitettävä.
- 62 Kolmanneksi tämän oikeuskäytännön mukaan on niin, että sen lisäksi, että tällaisen erilaisen kohtelun on vastattava todellista tarvetta, sen on sovelluttava tavoitellun päämäärän saavuttamiseen ja oltava sitä varten tarpeellinen. Lisäksi tähän tavoitteeseen on pyrittävä johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti oikeuskäytännössä asetettujen vaatimusten mukaisesti (ks. vastaavasti tuomio 12.1.2010, Petersen, C-341/08, EU:C:2010:4, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 21.1.2021, INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, 32 kohta).
- 63 Sen osalta, onko todettu erilainen kohtelu omiaan mahdollistamaan tavoitellun päämäärän saavuttamisen ja onko se tätä varten tarpeellinen mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla, on kuitenkin todettava, että – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on huomauttanut – on epäilyjä siitä, onko yhtenäisten kynnysarvojen vahvistaminen lentäjille lisäkorvauksen saamiseksi tarkoituksenmukaista ja johdonmukaista, kun otetaan huomioon tavoite suojella lentäjien terveyttä työstä aiheutuvalta liialliselta rasitukselta. Yhtenäisten kynnysarvojen vahvistaminen merkitsee nimittäin lähtökohtaisesti niiden yksilöllisten vaikutusten sivuuttamista, joita työhön liittyvästä rasituksesta ja lennolle ominaisista rajoituksista voi seurata. Niiden vahvistamisessa ei myöskään oteta huomioon syitä, jotka ovat itse osa-aikatyön käyttöönoton taustalla, kuten mahdollisia muita kuin asianomaisen lentäjän työhön liittyviä rasituksia.
- 64 Ei myöskään ole poissuljettua, että tässä yhteydessä työtuntien korvausjärjestelmä, lepopäiväjärjestelmä tai lentotuntien kynnysarvojen vahvistaminen pikemminkin viikko- kuin kuukausikohtaisesti voisi olla pääasiassa kyseessä olevaa toimenpidettä tarkoituksenmukaisempi ja johdonmukaisempi toimenpide mainitun tavoitteen saavuttamiseksi.
- 65 Lisäksi yhtenäisten kynnysarvojen vahvistaminen lisäkorvauksen saamiseksi työsopimuksen mukaan yksilöityjen kynnysarvojen käyttöönoton sijasta on osa-aikaisten lentäjien osalta ongelmallinen johdonmukaisuuden kannalta, kun otetaan huomioon tavoite saada lentoyhtiöt luopumaan teettämästä lentäjillä liikaa töitä. Lentoyhtiöt maksavat nimittäin tämän lisäkorvauksen vain siltä osin kuin kokoaikaisten lentäjien työaikaa vastaava kynnysarvo ylittyy.
- 66 Lopuksi siltä osin kuin taloudelliset näkökohdat ovat mainitun kansallisen säännösten antamisen sekä pääasiassa kyseessä olevassa tilanteessa pro rata temporis -periaatteen sivuuttamisen taustalla, on muistutettava oikeuskäytännöstä ilmenevän, että säästäväinen henkilöstöhallinto on

talousarvioon liittyvä näkökohta, jolla ei voida perustella syrjintää (ks. vastaavasti tuomio 22.4.2010, Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, C-486/08, EU:C:2010:215, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 67 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan osa-aikatyöntekijöille ja vastaaville kokoaikaisille työntekijöille maksettavan lisäkorvauksen yhtenäiseksi edellytykseksi saman työtuntimäärän ylittyminen tietyssä toiminnassa, kuten lentäjän lentotyössä, jotta tähän toimintaan liittyvä erityinen työstä aiheutuva rasitus voidaan kompensoida.

Oikeudenkäyntikulut

- 68 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE), julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) ja Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) tekemästä osa-aikatyötä koskevasta puitesopimuksesta 15.12.1997 annetun neuvoston direktiivin 97/81/EY liitteenä olevan, 6.6.1997 tehdyn osa-aikatyötä koskevan puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohtaa**

on tulkittava siten, että

kansallista säännöstöä, jossa asetetaan osa-aikatyöntekijöille ja vastaaville kokoaikaisille työntekijöille maksettavan lisäkorvauksen yhtenäiseksi edellytykseksi saman työtuntimäärän ylittyminen tietyssä toiminnassa, kuten lentäjän lentotyössä, on pidettävä kyseisessä määräyksessä tarkoitettuna osa-aikatyöntekijöiden ”epäedullisempana” kohteluna.

- 2) Direktiivin 97/81 liitteenä olevan, 6.6.1997 tehdyn osa-aikatyötä koskevan puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja 2 kohtaa**

on tulkittava siten, että

ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan osa-aikatyöntekijöille ja vastaaville kokoaikaisille työntekijöille maksettavan lisäkorvauksen yhtenäiseksi edellytykseksi saman työtuntimäärän ylittyminen tietyssä toiminnassa, kuten lentäjän lentotyössä, jotta tähän toimintaan liittyvä erityinen työstä aiheutuva rasitus voidaan kompensoida.

Allekirjoitukset